

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, junij 2001
lětnik 51

6

Bóh je měř připowědał přez Jezusa Chrystusa, kotryž je Knjez nade wšemi.

(Jap. skutki 10,36)

Swjate pismo nam dwójne stawizny předstaji. Jedna z nich je stawizna wo zběžku čłowjekow přećiwo Bohu. Biblija powěda wo tym, zo čłowjek sebi nochce ničo wot Boha prajić dać, haj, zo chce sam być kaž Bóh. Najznačiša

stawizna za tutón zběžk přećiwo Bohu je stawizna wo Hamdame a Jěwje.

Swjate pismo nam pak tež Božu lubosć k čłowjekam předstaji. Wone nam Boha předstaji, kiž so miłosćiwje k nam přiwobroći. Znamjo

*Žohnowane
swjatkki
přeje wšitkim čitarjam
redakcija Pomhaj Bóh*

Ducho žiwjenja, ty swjaty,
kiž sy Bóh wot wěčnosće,
sylnosć naša być nam daty,
začehn k nam do niskosće;
potom wodych njebjeski
čěmnosć dušow začeri.

tuteje Božeje lubosće je Jezus
Chrystus. Wón je Boži posoł
a řečnik. Jezus nam Božu

hnanu a Božu lubosć k nam
w přirunanjach předstaji.
Jezus čłowjekam přiwoła:
Bóh chce z wami měř činić.
Dajće so tola z Bohom wu-
jednać. Ale Jezus to jenož nje-
pripowěda, ale wón tutón
měř z Bohom přez swoje
žiwjenje a wumrěće přinjese.

Poprawom je to njeslyša-
na wěc! Čłowjekowo so přeći-
wo Bohu wobroćeja. Woni
nochcedža jemu wjace po-
słuchać a wšehomócný Bóh,
kotryž by móhl čłowjekow
za to chłostać, haj samo zni-
čić, poskići zběžkarjam měř.
Bóh chce so z nami wu-
jednać! W 2. lisće japoštoła
Pawoła na Korintiskich čita-
my na 5. stawje: „Bóh běše
w Chrystusu a zjedna swět
sam ze sobu a njeprilíči jim
jich hrěchi.“ To plaći wšitkim
čłowjekam.

Měř, kotryž nam Bóh po-
skići, móže tež přikład za
měř mjez čłowjekami być.
Tak kaž Bóh z nami wobcha-
dža, móžemy tež my z druhi-
mi wobchadžeć. Tak móže-
my tež my jónu druhemu
měř poskićić – tež potom,
hdyž je druhu po našim
měnjenju nam křiwdu nači-
nił. Njetrjebamy druhého ja-
ko našeho njeprěčela wob-
hladować. Wězo to njerěka,
zo mamy sebi wšo lubić dać,
ale zo mamy intensiwnje za
pućemi pytać, kiž k měrej
wjedu. „Budźće tak mjez so-
bu zmysleni, kaž z Chroma-
dnosći w Jezusu Chrystusu
wotpowěduje.“ (Fil. 2,5).
Njeh to nam Bóh posočić,
zo tak jednamy. **S. ALBERT**

SERBSKÍ · CYRKWINSKÍ · DŽEŇ

16. a 17. junija we Łazowskej wosadze

„Žně su wulke“

SOBOTU, 16. JUNIJA

- 14.00 hodž. zahajenje w cyrkwi
- 14.30 hodž. kofejowa přestawka w Boranec hosćencu
- 15.00 hodž. přednošk knjenje Trudle Malinkoweje (Budyšin): „Serbske pomniki – bohate namrěwstwo našeho naroda“

NJEDŽELU, 17. JUNIJA

- 10.00 hodž. swjedženske kemše z Božim wotkazanjom, předuje sup. Albert (Budyšin), zdobom kemše za džěci, spěwaja Slepjanske kantorki
- 11.15 hodž. postrowy našich hosći, spěwa Łazowski tercet
- 11.45 hodž. spominanje při pomniku Handrija Zejlerja
- 12.00 hodž. wobjed w hosćencu při sportnišću
- 13.00 hodž. připolndiša přestawka z ludowymi spěwami a krótkimi přinoškami
- 14.30 hodž. kónčna zhromadźizna w cyrkwi z přednoškami wo WITAJ-projekće w Slepom (Erich Krawc) a wo Łazowskich wosobinach
- 16.00 hodž. zakončenje cyrkwinskeho dnja

Za čas cyrkwinskeho dnja budže w cyrkwi widžeć wustajeńca z twórbami wjacorych serbskich wumělcow pod heslom „Hdže myšlička statok swój stajiš“.

Wšitkich Serbow lubje na cyrkwinski džen prosymy.

Kak so łopješko ze slóncom spřeceli

Hłuboke zywanje je słyšeć a hišće poł spicy so mlode łopješko praša: „Ah, kak swěto tu je. Štó je mje wubudził?“ a hišće raz je hluboke zywanje „Ahhhh!“ słyšeć.

Tola najskerje njebě prašenje nchtó słyšať a tak so łopješko hišće jónu doraznišo woprašo: „Štó bě tak lózy-ski a je mje wubudził, sym cyły čas taaak rjenje drěmať ...“

„Ja to běch!“

„Štó je tu – ja?“

„Nó ja! Njewidziš mje?“

„Přestaň z tym schowanjom, štó sy, zo sy mje wubudził?“

„Ja, slónco!“

„Štó je slónco?“

„Štó, ty ani njewěš, štó je slónco? Ach, ty hlupě łopješko, dyrbiš hišće wjele wuknyć. Ale pohladaj tola raz horje.“

Na to so łopješko tróšku zwjertny, tola hižo zawoľa: „Eh, najprjedy mje wubudziš

a nětkle mje tež hišće slepiš!“ Zelene łopješko so zranjene wotwobroci. Slónčko pak njeda měra, přetož hišće ženje njebě tajke dziwne łopješko widžalo, kiž da so wot njeho mjerzac. Přerady chcyše wjace wo nim wědžeć. Z dołhimi pruhami pomajka tuž maľeho přecela.

„Sym ci hižo raz prajiť, zo dyrbiš přestać mje mjerzac, hewak ...“, swarješe łopješko, na což so slónco jenož směješe a z luteho wjesela hišće bóle swěčeše.

„Ach, łopješko, myslíš sej, zo sy mócnije hač ja? Runje běše ty hišće w brunym pupku a nětkle so hižo wupěraš!“

Rozhněwane łopješko jenož wotmołwi: „Ty mi scyła ničo njemóžeš načinić, přetož wulki štom mje škita.“

„Nó čakaj nož, łopješko. Póscelu ci mojeho přecela – wětřika. Wón ma samo móc, će wottorhnyć. Potom budžeš dyrkotać a wo wodaće prosyc“, bórboleše slónco. A hižo bě wulki šum w haľuzach štoma słyšeć. Łopješko so tam a sem mjetaše, doniž njebě jemu cyle wjerćate a tuž bórže stonaše: „Prošu, prošu přestaň, luby, nanajlubši wětřiko!“

Zelene łopješko trjebaše doľho, zo by strožele přewinyľo a hakle lube słowčka slónca je doskónčnje změrowachu: „Chcych ci tola jenož pokazać, zo so njesměš ze

slóncom rozkorjeć. Trjebaš mje, hewak njeby ty tak rjane zelene bylo. A tež wětřik scyła njeje tak lózy, kaž sej nětkle snano myslíš. Přetož w nazymje, hdyž sy rjane pisane, budžeš z nim rejować.“

„Štó da je pisane? Njewostanu stajnje tajke, kajkež sym?“, so łopješko wćipne woprašo. Tola slónco wotmołwi jenož skrótko: „Dyrbju bohužel dale. Čłowjekojo so hižo dziwaja. Počnu so prašeć, hač scyła wjace dale njecham. Widžimož so jutře zas!“ Wot daloka pósta hišće raz wosebje doľhu a ćopľu pruhu k łopješku.

Po tajkim zajimawym dnju zelene łopješko spěšnje wusny, ale hišće w sonach mysleše na noweho přecela a štó so jeho nazajtra wšo woprašo.

Wot toho dnja so wšitke łopješka na zemi stajnje slóncu přiwobroćeja a so nad ćopľotu jeho pruhow wjesela. **JADWIGA**

Zetkanje SET a TCM

Wutoru, 15. meje, zeńdžechu so zastupjerjo Serbskeho ewangelskeho towarstwa a Towarstwa Cyrila a Metoda na Radworskej farje. Wuradžowaše so wo konkretnych kročelach za předwidžane ekumeniske wudaće nabožneje terminologije. Dale wuměnichu so informacije wo serbskich katolskich a ewangelskich zarjadowanjach, kiž so w blišim času wotměja. Přichodne zetkanje budže nazymu w Budyšinje. **T.M.**

85. narodniny fararja Nowaka

Gratulanća z Hornjeje a Delnjeje Łužicy běchu 27. apryla přichwatali do Serbskeje tkalcowskeje stwy w Drjowku zbožo wupřec zaslužbnemu delnjoserbskemu fararjej n. w. Herbertej Nowakej k jeho 85. narodninam, kotraž bě 23. apryla woswjećiť. W mjenje Maćicy Serbskeje gratulowaše jemu předsyda dr. Měrcin Völkel a w mjenje Serbskeho ewangelskeho towarstwa a Serbskeje superintendentury farar Jan Malink. **T.M.**

Jubilar Herbert Nowak, dr. Měrcin Völkel a Jan Malink (wotľewa) Foto: A. Dawmowa

Přednošk wo fararju Šěrachu

Njedzelu, dnja 6. meje, přednošowaše farar Jan Malink w Budyšinskej cyrkwi wo Hadamje Bohuchwaľu Šěrachu, wuznamnym fararju a pćolarju, kiž bě wot ľeta 1748 do 1773 w Budyšinku skutkowať. Na 70 zajimcow, wosebje z wuchodnych Budyšskich kónčin, so wobdželi.

Žiwje rysowaše přednošowar čas, w kotrymž bě Šěrach žiwy byľ, jeho swójbne zwiski z wuznamnymi serbskimi fararskimi dynastijemi a jeho zasľužby jako wudawaćel spěwarskich a daľšich serbskich knihow. Jako zakónčenje zanjesechu zhromadźeni wot Šěracha do serbsčiny přeloženy kěrľuš „Ach, wostaň přinas z hnadu“. Kóždy spěwaše jón při tym w swojej ma-

Přednošowar farar Malink

Foto: T. Malinkowa

černej řeči. Po tym zo bě referent hišće na wšelake prašenja wotmołwiť, rozľoži Kurt Latka z Přiwćic někotrym zajimcam drohotne wuhotowanje Božeho domu. Nazběra so 344 hr kolekty za ponowjenje Budyšinskeje cyrkwe, kiž ma so w přichodnym času přewjesć, a za džěľo Komiteja H. B. Šěracha, kiž bě zarjadowar tuteho přednoška. **T.M.**

Wosada

Wosada přisluša Ewangelskej cyrkwi šleskeje Hornjeje Łužicy. 10 wsow je zafarowaných: Łaz, Běły Chołmc, Tyhelk, džěl Roholnja, Tři Žony, Mortkow, Bjedrichocy, Złyčín, Drěwcy a Lipiny. Wot něhdže 4 500 wobydlerjow w tutych wsach přisluša ca. 990 wosa-dže, to je něhdže 22 % cyłeho wobydlerstwa. Wulki spad cyrkwioskóce, kiž so w tutej snadnej ličbje jewi, zwisuje z industrializaciju Łazowskeje wosady w 20. lětstotku. Swobodnych cyrkwjow abo sektow na teritoriju wosady njeje. Mała ličba katolskich wobydlerjow přisluša katolskej wosa-dže we Wojerecach. Wosa-dže předsteji farar Reinhard Meister, kiž je wot lěta 1977 we Łazu a woswjeći kłětu swój 25. wosadny jubilej.

Struktura

Hospodarska, socialna a narodna struktura Łazowskeje

Něhdyša cyrkwinska šula je džensa Dom Zejlerja a Smolerja.

wosady, něhdy ryzy ratar-skeje a serbskeje, je so w 20. lětstotku dospotnje změnila. Z wudobywanjom brunicy blisko Łaza začahny indus-trija we wulkim stilu do wosa-dy. Po stotkach zasydlichu so cuzu džělačerjo do wsow. Dalši cuzu přičahnychu 1945, přesydlency z něm-skeho wuchoda. Wosaadne wsy so wotbagrowachu: No-ny Łaz, Nydej, Radska, Ši-boj, wulki džěl Lipinow a ma-ły džěl Třoch Žonow. Přez wulke wuhlowe jamy bu wo-sada tež geografisce rozto-hana.

Łazowska wosada

16. a 17. junija wotměje so we Łazu 55. Serbski ewangelski cyrkwinski džěl. Kajka je tuta wosada, kotraž je za Serbow zwjazana z mjenom fararja Handrija Zejlerja, džensa?

Farar R. Meister

Foto: priw.

Džensa njeje hižo indus-trije we Łazowskej wosa-dže. Něšto rjemjesnikow, ratarjow a překupcow so pró-cuje wo wobstaće w samo-statnosći. Džělowe městna su žadne, na 25 % ludži je bjezdžělnych. Tójsťo wobydlerjow, wosebje młódšich, je čahnylo do zapada. Z tym pobrachuje młody lud na wsach a we wosa-dže. Łazowska kónčina, džensa w postindus-trielnej fazy, nadžijaso na turizm

wokolo jězorow něhdyšich wuhlowych jamow.

Po swojim pochadze hodži so wobydlersto do třoch skupin rozdžělic: domoró-dni, přesydlency a přičehnjeni džělačerjo w indus-triji. Wosebity rozdžěl nastupajo cyrkwioskóce w tutych skupinach spóznać njeje.

Wosaadne žiwjenje

Kóždy njedzelu swjeći so Bo-ža služba we Łazu. Něhdže 20–35 kemšerjow so wob-džěli. Jónu wob měsac su kemše w Běłym Chołmcu, wopyt tu pak je jara snadny.

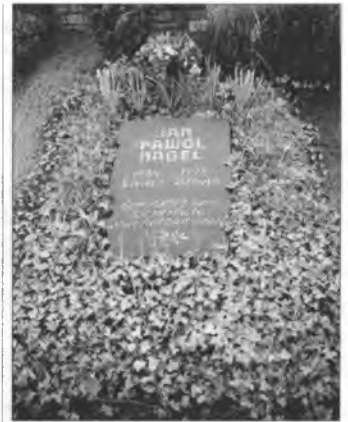
We Łazu maja dwaj wosa-dnej kruhaj, žónski a muski, kiž so jónu wob měsac schad-zujetej, žónski z 15–20, muski ze 4–5 wobdžělnikami. Cyrkwinski chór, nawjedowany wot Wojerowskeho kantora Hansa Krauzicka, je ryzy žónski. 9 spěwarkow w starobje 23 do 70 lět jemu přisluša. Džěci 2. do 6. lětnika chodža na džěčacy kružk. Tuchwilu je jich 15–18 džěci, kiž so na kružku wobdžěli. Konfirmandow mējachu lěta 7, kłětu budže jich tohorunja 7.

Serbskosć

Hižo dlěje hač poł lětstotka je Łazowska wosada bjez serbskeho fararja a prawidlownych serbskich kemšow. Jenož hišće mało ludži zamóže běžnje serbsce rěčeć. Wjetšina z nich je nad 80 lětami. Někotři młódši hišće serbsce rozumja. Wjetšina domoródných je swoju serbskosć cyle wotpožila a ju zdžěla zaprěwa. Čim wyše ma so připóznać próca sup. Alberta z Budyšina, kiž z nje-wustawacej swěrnosću Łazowčanow na serbske zarjadowanja prosy. W zašlych lětach je wob lěto přewjedł tři serbske wosaadne popo-dnja z něhdže 5–7 wobdžělnikami a jednu dwurěčnu Božu službu z něhdže 25 kemšerjemi.

Jubilej cyrkwyje

Łazowska cyrkwej bu 1651 dotwarjena, woswjeći lěta potajkim swój 350. jubilej. K tomu wotměje so w oktobru swjedženski tydžeń ze wšelakimi zarjadowanjami. W přihotach na jubilej je

Row 1997 zemřěteho komponista Jana Pawoła Nagela na Łazowskim kěrchowje
Fota: T. Malinkowa

so w zaštych lětach hižo tójsťo na cyrkwi twariło: 1997 zatwari so nowe tepjenje, wukładže so špun-dowanje znowa a přerjadowachu so ławki, 1999 bu wěža wobnowjena. Tuchwilu plestruja ABMownicy puće na kěrchowje. Dalše džěla hišće čakaja: Cyrkej trjeba nowu třechu a ma so znowa wobarbić.

Wuhlad

Strukturne změny w cyrkwinskim zastaranju tuchwilu za Łaz předwidžane njejsu. Do-chož farar Meister wosa-du zastara, wostanje wona samostatna. Hdyž poda so na wuměnk, móhlo so stać, zo so Łaz a Delni Wujězd jako sotrowskej wosa-dže zwjazatej a so zhromadnje wot jed-noho fararja zastarujetej. Wo tym pak so hakle w swo-jim času rozsudži.

T.M.

Pomnik fararja Handrija Zejlerja, postaje mjez faru a cyrkwyje

100 lět cyrkej w Smječkecach

Hdyž běch džěco, zaslyšach přeni raz mjeno „Smječkecy“. Nan mi wo tym powědaše – čěsla w 30tych lětach, kiž z kolesom jězdžeše do Rólan (Ruhland) na džěto. Bydlachmy w Chwaćicach, a puć jeho wjedžeše přez Radwor, Baćoń, Chróscicy, Njebjelcicy – pónđzelu tam a sobotu wječor zaso domoj. Při tym přěči tež Smječkecy, a wosobna Janska kupjel, so wuchodźowacy kupjelní hosćo a na hórce stejaca cyrkwička zaćišć w nim zawostajichu. Wosebje cyrkej, kiž běše wonkownje samo někak podobna na wjele wjetšu „sotru“ w Chwaćicach (1899 poswjećenu) a ze samsnym wolturnym wobrazom pyšna, mjenujcy z „dobrym pastyrjom“ (džensa hižo njeje w Smječkecach).

Swjatki 1901 cyrkej w Smječkecach poswjećichu. Běše trěbna za ewangelskich křesćanow, bydlacych we wokolnych serbskich katolskich wosadach, a za pacientow Janskeje kupjele. Jako přewostaji 83lětny wobsedźer jamy za wudobywanje wuhla, knjez Jacob, ležownosć na hórce wosadnemu předsteji-

měješe tehdy někak 260 wěriwych ze 26 wjeskow. Dženska je to podobne, je nas wokoło 350 wosadnych z 30 wjeskow.

Wosadže předsteji wot 1996 fararka Friederike Mül-

še a nyšpory. Swjećimy zhromadnje wosadne a wjesne wjerški. To zaslyšiš tež serbsku rěč, hdyž spěwamy, próstwy přednjesemy a so modlimy. Hewak wšak w našej cyrkwi serbsku rěč njeslyšiš.

Cyrkej w Smječkecach před 100 lětami

ler, njesprócniwa žona, kotraž wobhladniwje našu diasporu nawjeduje, štož zawěrnolochko njeje! K tomu přińdže, zo su so 1999 wosady Halštrow, Protecycy a Smječkecy jako sotrowske wosady zwjazali. Z toho wurośće za našu fararku hoberske džěto.

Wosada je němska. Knjez sup. Albert je drje hišće před někotrymi lětami pola nas wosadne popođnja wotměł, ale bohužel bywachmy přeco mjenje a tuž rozpadny tón mały kruh serbskich wosadnych dospońnje. Škoda!

Přihotuju 100. rōčnicu přeco zaso dožiwjachmy, zo njesmy sami, ale zo Smječkećenjo a wjele druhich pomocnikow nas podpěruja. Dołhodobnje smy krok po kroku

naš Boži dom sporjedźili. Profesionalne džěla přewjedzechu nam bliske lužiske firmy. Pišćele z lěta 1922 so jako přenje w lěće 1995 dospońnje wobnowichu a nětko ze 6 registrami mōcnje Bože słowo hudźbnje wobrubjeja. Dale dōstachu zwony a zwońca moderne techniske wuhotowanje, zo bychy so jich hłōsy rjeńšo nad wjesku znošowali a wěriwych napominali k modlitwje abo kemši wołali. Jutrowničku přewodžeja naše zwony Smječkečan křižerjow ze wsy a jich wječor zaso domoj witaja.

Wšelake njedostatki w staticke cyrkwinke murjow a třěšnje konstrukcije dyrbjachy so z pomocu přezneje kōtwicy wotpopadnyć. Na pohrjebnišću nowu gratownju na dalšich 100 lět džeržacy fundament zestajichmy. Smy cyrkej sporjedźili wotnutřka, wolturnišćo hinak wuhotowali, špundowanje nowe wuklasć a Boži dom po starym přikladže wumolować dali.

Woswjećić chcemy dostojnu a rjanu rōčnicu. Cyrkwinscy předstejicerjo ju zhromadnje z wosadnymi a ze spuščōmnej podpěru wjesneho kluba přihotowachu. Změjemy wjele hosći, kiž změja składnosć, sej wobnowjenu cyrkej wobhladać a našu wosadu zeznać. Witamy tež was, lubi čitarjo časopisa Pomhaj Bóh, wutrobnje k nam!

ERNA BARTOWA

Klětka a dupa w Smječkečanskej cyrkwi

Foće: E. Bartowa

čerstwju, móžachu so planowanske džěla započěć. 2. septembra 1900 połoži so zakladny kamjeń a hižo lěto na to, swjatkownu wutoru 1901, poswjećichu na jara dostojnje wašnje cyrkej. Nowa wosada

Ale wona njeje sama, ma poboku wjele zwólniwych ludźi – ewangelskich a tež katolskich. Rady jich witamy w našej wosadze na ekumeniske zarjadowanja. Přewjedžemy tež ekumeniske kem-

Program Smječkečanskeho jubileja

PJATK, 1. JUNIJA

19.30 hodź. zahajenje swjedženja z nyšporom w cyrkwi

SOBOTU, 2. JUNIJA

16.00 hodź. wotewrjenje wustajeńcy we wjesnym klubje wo cyrkwinke žiwjenju w Smječkecach

20.00 hodź. hudźba w swjedženskim stanje

21.00 hodź. přednošk fararja dr. G. Perrya (Šwedska): „Smječkecy w cyrkwi a w towaršnosći: Elsa Brandström – jandžel Sibirskeje“

NJEDŽELU, 3. JUNIJA

14.00 hodź. swjedženske kemše, kofejpiće, postrowy z hudźbnym wobrubjenjom

20.00 hodź. hudźba a reje

PÓNDŽELU, 4. JUNIJA

dopođnja putnikowanje ze Smječkečanami do Rōžanta

18.00 hodź. džiwadlowe předstajenje „Zajacy“

20.00 hodź. zakončacy nyšpor w cyrkwi

Na mejskich serbskich kemšach w Michatskej cyrkwi w Budyšinje konfirměrowaše sup. Albert sotře Melanie a Mandy Baierec z Małego Wjelkowa a Jakuba Gruhla a Michała Maćija z Budyšina. Melanie Baierec je šulerka Serbskeje srjedźneje šule, tamni tře chodža na gymnazij. Dwě lěće bě sup. Albert holcy w dwurěčneje a hólcow w serbskej paćerskej wučbje na konfirmaciju přihotował. Wo-

Mandy a Melanie Baierec, Michał Maćij a Jakub Gruhl ze sup. Albertom (wotlěwa) Foto: J. Maćij

Serbska konfirmacija

sebj za tutón dzeń běšej sej sotře serbsku konfirmaciju drastu zešć dałoj. Za čas kemšow čitaštej holcy epistolu a sćenje, hólcaj pak přednjeseštaj samowdžěłany přednošk wo stawiznach serbskeje biblije. Na Božej službje wobdžěli so wjac hač sto kemšerjow, mjez nimi dwě katolskej Serbowce w narodnej drasće. Britiska telewizija je serbsku konfirmaciju sfilmowała. T.M.

Reformacija, zahajena w lěće 1517, so pozitiwnje na wuwice serbskeje rěče wuskutkowa. Město srjedźowěkowskeje laconšćiny wužiwaše so nětko w cyrkwi maćerna rěč. Tež w Serbach bě so žadanje na duchownych za bibliju w serbskej rěči zesylniło. Samo Martin Luther je so pječa za serbsku bibliju angažował, ale jemu je so prajilo, zo serbska rěč bórže wotemrjeje. We Łužicy njebě wjele ludźi, kiž serbsce pisać abo čitać móžachu, tak zo so přeloženje hakle někotre lětdžesatki pozdžišo započa.

Po Lutherowym přikładze přeloži Mikławš Jakubica Nowy zakon do delnjoserbsćiny. 1548 swój přeložk dokonči. Tutón manuskript so njeje čisćal. Ze žiwjenja Mikławša Jakubicy je mało znate. Za čas přeložowanja bě farar w Lubanicy. To leži dženca w Pólskej.

Přeni wurězk z biblije, kotryž wuńdže jako kniha, běchu sydom pokutne psalmy Dawida. Wudachu so wot Hrhedorja Martinia w lěće 1627. To bě zdobom druha hornjoserbska čisćana kniha. Martini bě tehdy farar w Poršicach. Potom so 43 lět dolho žana serbska kniha njewuda.

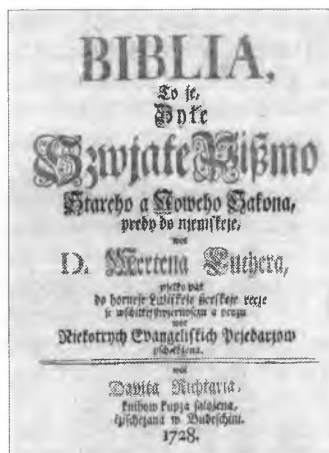
Ważna wosobina za wuwice serbskeje spisowneje rěče bě Michał Frencl. Wón narodzi so 1628 w Běčicach. Wot 1649 studowaše teologiju w Lipsku. 1651 do 1662 bě farar w Kózlom a wot

Stawizny serbskeje biblije

Přednošk Jakuba Gruhla a Michała Maćija na serbskej konfirmaciji 6. meje w Budyšinje

1662 hač do swojeje smjerće w lěće 1706 farar w Budestecach. Z přeložowanjom sćenjow swjateho Mateja a Marka na zakładze Budyskeho dialekta započa so jeho pućrubarske džěło za serbsku bibliju. Sćeni wuda w lěće 1670. W lěće 1693 sćěhuještej listaj swjateho Pawoła na Romskich a Galatiskich a 1695 perikopy z historiju čerpjenja, zmortwychstaća a donjebjesspěća. Pawoł Prätorius, Michał Frencl a Michał Raca přeložichu 1703 zhromadnje psalmy a je wudachu. W lěće 1706 skónčnje cyły Nowy zakon předležeše, ale hakle po Frenclowej smjerći. Nětko so kruchi Starého testamenta přihotowachu. 1719 wudaštaj Jurij Dumiš a Křesćan Leonhardi knihu „Přisłowa, předar a wyši kěrluš Salomona“.

Bě na času, zo by so skónčnje biblija w cyłku wudała. Na tute džěło dachu so Jan Langa z Palowa, farar w Minakale, Matej Jokiš z Čornych Noslic, farar w Hbjelsku, Jan Běmar z Rodec, farar w Budestecach, a Jan Wawer z Mješic, farar w Bukecach. Či mužojo přeložichu wot lěta 1716 do 1728 Stary a Nowy zakon. 1728 so z wulkej prócu přeni raz cyła biblija wuda.

Prěnja serbska biblija z lěta 1728

W lěće 1742 wobstara Klukšanski farar a rodzeny Němc Jan Bohuměr Kühn z pomocu někotrych serbskich studentow a kandidatow druhi wudawk serbskeje biblije. Hdyž bě za 50 lět biblija wupředata, wuda so Swjate pismo třeći raz, tónkróc wot knihiwjazarja Jana D. Helmersa. Někotre zmylki so při tutym nakładze wuporjedžachu. Biblija pak měješe němske předstwo.

Hdyž bě so lěta 1814 w Drježdžanach Sakske biblijske towarstwo založilo, kotrež chcyše po § 3 swojich wustawkow za Serbow serbsku bibliju w swojim nakładze wobstarać, slubi dr. Pinkerton z jendželskeho bibliskeho

towarstwa 7 800 hr podpěry na wudaće serbskeje biblije w 3 000 eksemplarach. Kelko eksemplaw je so wudało, njewěmy. Tak wuńdže štwórte wudaće pod nawodom Handrija Lubjenskeho.

Hižo 1823 so 5. nakład w 5 000 eksemplarach wuda, znowa wot Handrija Lubjenskeho, diakona při Budyskej Michatskej cyrkwi, z pomocu fararja Mički. 6. wudawk sta so jenož z 2 000 eksemplarami. Přehladałoj běštaj jón Božidar Wjacka a Jurij Wanak. 1857 je Jurij Wanak 7. wudawk přehladał. 1860 sta so 8. wudawk z nakładom jendželskeho bibliskeho towarstwa w Berlinje, a to bjez apokryfow. Lektoraj běštaj dr. Šolta z Wósporka a farar Jenč z Palowa. 9. nakład z lěta 1881 korigowaštaj farar Sykora ze Smělnje a zaso farar Jenč. W tutym wudaću běchu wulke prawopisne postupy widjeć.

Najwjetši nakład měješe 10. wudawk z lěta 1893 ze 7 000 eksemplarami. Hłowny korektor běše farar Imiš w Hodžiju; paralelnje k tomu přirunowaše farar Wařar z Wóslinka a seminarski wyši wučer Fiedler porjedžeše interpunkciju. Tu je wulki postup widjeć, kotryž so 50 lět před tym hišće njemóžny zdaše.

Posledni ewangelski nakład Swjateho pisma w serbskej rěči wuńdže 1905.

Pjatk wječor słyšachmy pjeć rozprawow wo situaciji w předšulskim, šulskim, powołanskim a wysokošulskim kubłanju a wo kubłanju doroscenyh.

Knj. I. Wille, referentka w Diakoniskim skutku, mj. dr. na to skedźbni, zo sej džěćo wšě wažne kompetency doma w swojby přiswoji. Džěćo hromadzi swoju zakładnu wědu same přez nazhonjenja. Pěstowarnje móžeja swojby jenož podpěrać. Jezus je džěć k sebi přińć dať a my dyrbjeli tež za naše džěći žiwi być.

Knj. R. Trömel, direktorka sřednjeje šule, pokaza na wjesela, ale wosebje tež na čěže w swojim džěle. Wona wobžaruje, zo so powołanje wučerja bóle nječesći, zo starši radšo financuja, město toho, zo dadža džěćom lubosć a ćoplotu. Kritisce wona widzi, zo maja medije a computerowe hry přewulki wliw na džěći. Namócne hry steja na přnim městnje hrow. Njeje džiwa, zo je hranica tolerantnosće jara niska. Wažniše za džěći je pohibowanje a nazhonjenje, zo dyrbja so tež prócować.

K. F. Stopp, wukublar třechikryjerjow, praješe, zo trjeba naš kraj dobrych wučerjow, kotřiž lubuja čłowjekow a wosebje młodostnych. Z młodostnymi dyrbi so łahodnje wobchadźeć. Njeńdže w přnim rjedže wo to, zo so z wědu napjelnja, ale wjele bóle wo to, zo jako čłowjekowo w srjedzišću steja, zo dobre přikłady dožiwja, kotrež jim zmóžnjeja so čuć jako hódny čłowjek. Tomu słuša tež, zo dožiwja mjezy. Kubłanje je napinace džělo a žada sebi wjele časa, wutrajnosće a lubosće. Wone pak tež přinje wjesela, hdyž widzi kublar počas małe wuspěchi.

Farar K.-H. Maischner, nawoda ewangelskeho kubłanja doroscenyh w sakskej EAF, mjenješe, zo hladajo na přiběracu ličbu informacijow njeńdže wo to, dalše přidružić, ale wo to, zo wuknjemy z nimi wobchadźeć. Žiwjenje so dyrbi pohlubšić, zo móhlo

Krajna synoda

Wot 30.3. do 2.4. wotmě so 11. zeńdženje 24. sakskeje synody. **Nalětnja synoda steješe pod temu „Kubłanska zamotwitosć cyrkwy w towaršnosći wědy“.**

rozkkěć. Zwjeršne žiwjenje njespokoji. Kóždemu čłowjekej ma so zmóžnić, zo wobdźěli so na žiwjenju, zo móže přeměny sobu přewodźeć a nowe wuwica sobu tworjeć.

Sobotu dopołdnja słyšachmy přednoškaj k temje synody. Přniměješe dr. Ch. Scheile, direktor Komenskeho instituta pola EKD. Chcu jenož někotre jeho mysle naspomnić:

Jezus je džěći wobjimať a je žohnowať. Luther je dobrych wučerjow jara česćil a so za kubłanje džěći zasadił, zo bychu Bohu a čłowjekam słužili. Z technologiskich přičin mamy džensniši džen wulke mnoštwo informacijow. Předžělanje informacijow wunjese inteligentnu wědu. Ale hakle zapřimnjenje tuteje wědy wjedže ke kubłanju. Filozof Kant namotwja čłowjeka: Zwaž so swój rozum wužiwać! Znaty pedagoga Pestalozzi žada sebi cyłkowne kubłanje džěći, to rěka kubłanje hlowy, wutroby a ruki. Nazhonjenje wuču, zo wot wulkeje ličby móžnosćow skutkowanja čłowjek jenož mało woprawdže wobknježić dyrbi. Powšitkowne kubłanje ma po dr. Scheile tež woprijěć přewzaće perspektiw druheho, zažiwjenje do situacije druheho, zwučowanje pomjatka, sprawne wuznać swojich zmyłkow, připóznaje stwórbu, budženjelósta k wěrnosći a nabožinske kubłanje. Swoboda nabožiny je wažny faktor za towaršnosć, tohodla słuša nabožina tež do šule. Demokratija trjeba wšelakorosć. Cyrkej ma ze statom sobuzamotwitosć za kubłanje, zo by so towaršnosć w dobrým směrje wuwila.

Dalši přednošk mjeješe dr. K. Tanner, profesor teologiskeje fakulty Halle-Wittenberg. Wón dopomni na 8. pedagogiski kongres 1978,

Gudrun Lindner, prezidentka synody Foto: S. Giersch

na kotrymž bě M. Honecker stromsku dominancu na kubłanskim polu potwjerdžila. Masiwne ateistiske kubłanje w socializmje skutkuje hač do přitomnosće. Tež džensniša kubłanska politika saha do přichoda a budže dale wažna naležnosć. Melanchthon mjeješe wulki podžěl na załoženju šulow; jemu bě wažne, zo so džěći kubłaja na zakładze biblije, najdrohotnišim pokladze na zemi. Boža naležnosć je wusměrjenje kubłanja na wěrnosć, mudrosć a sprawnosć. Po Melanchthonu je Bóh w komunikaciji a w lubosći čłowjekej najbliži. Čłowjek trjeba za swoje žiwjenje orientacisku wědu, kotraž wobsahuje cyłkowny wid. Jenož wěda faktow nje dosaha. Nabožne tradicije pomhaja přiswojić powšitkownu orientacisku wědu. Tajka wěda pak dyrbi wotwřjena być za podawki, kotrež nas wobdawaja; z rozumom samym njejsu zapřimny.

W jednotliwych džělowych skupinach smy potom wěste aspekty wobmyslili a naćiski přihotowali, kotrež su so pónđzeli wot synody wobzamknuli.

Pohibowy chór młodostnych z Lipska je nam soboturnjane a hnujace předstajenje k hudźbje pokazal. Mózachmy sebi tež wšelake zajimawe hrajkanske a wučbne

sředki ewangelskich pěstowarnjow a šulow wobhladać.

Zajimawy přednošk słyšachmy tež lětsa zaso wot direktora Diakoniskeho skutka, wyšeho cyrkwinskeho rady J. Bohla: Tuchwilu namaka so pod třěchu diakonije 194 skupin wot alkohola wotwisnych, zo by so móhlo tajkim chorým tam pomhać. Mnoho džěla wukonja so w diakoniji čestnohamtsce. Za to je wón jara džakowny. Wosebje derje běži džělo tam, hdžež přewzaja dobrowolní zamotwitosć za samostatny wobłuk a hdžež dostanu wěstu swobodu jednanja. Dale poda nam staw diskusije k bioetice. Wón praji: Čim hlubšo so wón do tutej mysli zanuri, čim čěšo je sebi mjenje wutworjeć. Z džakownosću móžemy na džesaćlětnje wobstaće diakoniskich zjednoćenstwow hladać. Mnoho dobrego je so na tutym polu wuwilo. Za twary w sakskej diakoniji je so w tutym času na 1,9 mio hriwnow wudało. Na koncu pokaza wón na nuzne přemyslowanja wo přiběranju ličby starych, kotřiž su nad 80 lětami a pomoc trjebaja, wot tuchwilu 3 mio na 6,6 mio w léće 2030 a na 10 mio w léće 2050. Runočasnje spadnje ličba 20- do 60lětnych wot tuchwilu 46 mio na 36 mio w léće 2030 a na 30 mio w léće 2050.

Słyšachmy rozprawu wo wuslědkach přepytowanja organizaciskich strukturow a džěla w našej krajnej cyrkwi wot njewotwisneje skupiny EKD. Cyłkownje je so dobre džělo w krajnocyrkwiskim zarjedže zwěsćilo. Wěste změny měli so wot dohladowanskeho džěla bóle na poslužowanske džělo přewjesć. Synoda je cyrkwinske wjednistwo prosyła jej hač do nazymy předpołožiť naćiski za dalše wuradžowanja wo namjetach přepytowanskeje skupiny.

Synoda je tež na tutym zeńdženju zaso wšelake cyrkwinske zakonje wobzamknula. **HANDRIJ WIRTH**

Wo našim měšačniku w Lětopisu

Hdyžkuli do swojeho slownička litawšćiny pohladam, čitam w předslowje tež přeco znowa sadu: „Kóždy Litawčan je džakowny a z wutroby hnuty, słyši-li wukrajnika litawsce rěčeć.“ Litawčenjo slušaja do małych ludow Europy, su jich něhdže tři miliony; porno nam Serbam pak su woni tola chětro wulki narod.

Ja so prašam, hač my podobnje začuwamy, hdyž so „wukrajnik“ z nami, z našeje kulturu a z našeje rěču zaběra, nic jenož z powšitkownym zajimom, ale z wulkej přichilnosću. Wjeselimy so runje tak kaž mojedla Litawčenjo? A njeměto so naše wjesele hišće kusk stopnjować, hdyž so něchtó po generacijach k nam nawróći, dokelž je sej swojich serbskich korjenjow wědomy?

Młody teologa Jens Buliš, kiž nětko w Budyšinje bydli a skutkuje, njeje jenož nastorči, zo smy so skónčnje na wudawanje Ochranowskich hesłow w serbskej rěči zwa-

žili, wón je na cyłym projekće tež aktiwne wobdžěleny. Nimo teho je so Jens Buliš dokładnje z našim měšačnikom Pomhaj Bóh a z jeho wjac hač stolětnymi stawiznami zaběrał a nětko wuslědk swojeho slědženja pod titulom „'Pomhaj Bóh' – eine kirchliche Zeitschrift? Ein sorbisches Periodikum in der konfessionellen Presse-landschaft der DDR“ w přerim zešiwku Lětopisa 2001 wozjewił.

Jeničke wědomostne džěto, w kotrymž bu w času do politiskeho přewrótka w socialistiskej NDR tež naš ewangelski časopis wobjednany, je kniha „Serbske nowiny a časopisy w zaštosći a w přitomnosći“ z pjera dr. Měrcina Völkela (LND 1984). Štož pak bě tehdy před bjezmała dwěmaj lětdžesatkamaj chětro wobčežne, chiba njemóžno było, je džzensniši džěń bjeze wšeho móžno: přistup k cyrkwinskim a tež k „swětnym“ žórłam, při čimž su wězo te poslednje wose-

bje zajimawe, dokelž džě slušaja kóždžičke čišćane słowo pod kontrolu politisko-ideologiske mjezy postajowaceje a wobstražowaceje strony.

Doba mjez 1945 a 1989 (za Pomhaj Bóh to rěka: mjez 1950 a 1989) je za nas abo za wjetšinu z nas hišće přitomnosć, ale zawěsće hišće njedowuslědžena. A kak bě to bylo z dobu mjez 1933 a 1945 resp. 1937, jako bu tež naš Pomhaj Bóh z woporom nacionalsocialistiskeho zakaza? Wšě pospyty, so knje-

žacemu systemej přiměrici abo přilišćic, njejsu so zadaniłe, a Buliš tež prawje konstatuje, zo njeje nacional-socialistiski stat žanužkuli pokazowanu loyalsnosć ze stron tajkeho serbskeho łopjena trjeba mět.

Hinak bě to zaso z nowym režimom po wójnje bylo. Wón móhłrjec wo připóznać a přihłosowanje, znajmješa z chwilemi, žebriješ. A byrnjež bě sej přeni zamolwity redaktor 1950 znowa dowoleneho Pomhaj Bóh, z farskeho zastojnstwa pušćeny Božidar Dobrucky, něšto druhe předewzał: Naš měšačnik wosta apolitiski a naši serbscy fararjo běchu warnowani a njedachu so zawjesć, a tak je „naše łopjenko“ wšě wětry a wichory časa přetrało.

Jensej Bulišej mamy so za jeho wuběrne džěto džakować, tola kaž je wón hižo na druhim městnje sam rjekł, nima wone „narok dospołnosće“. Tuž chcyl jeho do dalšeho slědženja pohnuć.

HINC ŠOLTA

Šumawa

Wo přijomnym charakterje jedneje krajiny

Lětni čas – prózdniński čas. Swój loňši dowol přežiwich na Šumawje. Hižo słowo same na sebi klinči potajnje a pričahliwje. Přičina jězby bě poprawom rěka Čechow, Vltava. Jedyn z mojih synow wuknje česce, a w předmjeće hudźba, kotryž so na jeho gymnaziju w českej rěči podawa, bě so zbudził jeho zajim. Přenje zynki wot Smetany wuskutkowachu jasny rozsud: W lěću chcemoj wopytać žórło Vltawy.

Ja wosobinsce mjenju, zo ma kóždy krajina swójski charakter. Na Šumawje su to daloko so wupřestrěwace lěsy a doliny, kotrež wuprudžeja w kóždym času a při kóždym wjedrje hinaši raz wurunanosće. Krajina je njespektakularna. Runje přez to zbudži zajim, wotkryć jeje potajnosće. To so wolóži pućowarjej, kolesowarjej a te-

mu, kiž je kaž mój z čahom po puću, přez wuběrny koncept narodneho parka: Šumawa skići šeroku přestrjen škitanych kónčin, kotrež su džakowano dobrej syći pućow a busowych linijow tež njemotorizowanemu zlochka přistupne. Mějach začišć, zo su ludžo a gmejny wjeseli, zo přislušaja narodnemu parku, a myslach při tym na někotru njerjanu diskusiju dla škitanych kónčin wokoło Mikowa a w Sakskej Šwicy ... Po zdaću su wobydlerjo Šumawy bóle zwjazani z krajinu, w kotrež su žiwi.

Zo je w Českej wuběrnych muzejow, drje so njetrjeba wosebiće wuzběhnyć. Naspomnju to pak, dokelž drje nas w džzensnišim času wšitkich mjenje abo bóle do dalokosće čehnje, a dyrbymy so sčasami samo přewinyć pozastać w małym měštačku.

Modlerski stołp na Šumawje z dwurěčnym napisom „Boží mír všem lidem – Gottes Friede allen Menschen“

Foto: Ch. Kessner

A hišće něšto mi nadpadny, dobry počah mjez Čechami a Němcami. Zetkach wjele Němcow. Wopytachu rowy swójbnych, pomhachu praktisce abo z pjenjzami ponowić spadane cyrkwy a rěčachu jenož z česćownosću wo Čechach a jich zarjadach. A z českeje strony slyšach wo dobrych počahach k Němcam a Rakušanam, a to tež na wosobinskej runinje. Šumawa wšak bě z 30lětnje wójny sem dwurěčna krajina z kónčinami, kiž běchu nimale ryzy němske. Mějach začišć, zo započnu Němcy kaž Češa być hordži na swoje zhromadne stawizny. Cyrkwinske kaž ludowe swjědženje nabywaja zaso bóle a bóle dwunarodny raz, a to w dobrým duchu samozrozumliwosće.

Šumawa – rjany kónec našeho swěta a tež kusk nadžije za Europu. Wobhladajće sej ju sami.

CHRISTIAN KESSNER

Powěšće

Wojerecy. 2. meje je woswjećil kantor Janskeje wosady Hans Krauzick swoje 60. narodniny a zdobom 40lětny službny jubilej. W Kromoli pola Běleje Wody rodzeny bě 1961 zakončil studij na Zhorjelskej cyrkwinскеj hudźnej šuli a skutkuje z toho časa we Wojerecach. Na 50. serbskim cyrkwiskim dnju w Budyšinje 1996 je hrał „Modlitwu“ J. P. Nagela. Hudźbnje poradźował je zastajenje „Porjada Božeje služby za serbske wosady w Ewangelskej cyrkwi šleskeje Hornjeje Łužicy“, kotryž je SET skladnostnje cyrkwiskeho dnja we Wochozach 1999 wudało.

Budyšin. Z mjezynarodnej konferencu woswěći Serbski institut wot 3. do 5. meje 50. jubilej swjateje Trojicy. Wědomostne zarjadnišćo, přerjeh w stawiznach Serbow, bě so 1. meje 1951 založilo. Džensa džela w nim pod nawodom prof. dr. Dietricha Šolty 40 sobudželačerjow, z toho 26 wědomostnikow, w Budyšinje a w Choćebuzu.

Horni Wujezd. 5. meje woswěći wosada z wjele hosćimi 5lětnu wobstaću awtodróhoweje cyrkweje. Po zabawje na farskej zahrodze přizamk-

ny so koncert w Božim domje. Přitomny bě tež sakski minister za hospodarstwo dr. Kajo Schommer. Hornjowujezdzanska je přerjeh a dotal jenička awtodróhowa cyrkej w Sakskej.

Picnjo. Přerjeh njedźelu meje konfirmowaše farar Kurt Malk 11 paćerskich džeci. Jedna z konfirmandkow, gymnaziastka Stefanie Panojc z Turnowa, je sej swoje konfirmaciske hrono z 23. psalma tež serbsce zapisać dała: „Ten Kněz jo moj pastyr, mě njebužo nic brachowaš.“

Wustajeńca

Rys. H. Wićazowa

„Hdže myslička statok swój stajš“ – pod tutym heslom stej wustajeńca z twórbami wjacorych serbskich wumělcow, kiž budže na cyrkwiskim dnju 16. a 17. junija w Łazu serbskej cyrkwi widžeć. Někotre wobrazy budu tež na předań. Tuž njezabudźće na pjenjezy!

Hochoza. Spočatk meje swjećachu tu serbske křćizna. Wukřćena bu Lejna Dalina Kellojc z Hochozy. Hosćo běchu přišli w serbskich drastach.

Budyšin. Wjele připostucharjow bě přiwabił koncert z twórbami Jana Pawoła Nagela, kotryž wuhotowaše chór Serbskeho gymnazija 6. meje w Pětrскеj cyrkwi. Mjez druhim zaklinčachu kompozicije na słowa Handrija Zejlerja a 2. a 3. džěl „Modlitwu“. Nawod mješe Friedemann Böhme, džele dirigowaše přerjeh króć gymnaziastka Madlenka Malinkec.

Přeprašujemy

- 03.06. – 1. džen swjatkow**
13.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)
- 04.06. – 2. džen swjatkow**
10.00 hodź. kemše w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)
14.00 hodź. delnjoserbske kemše w Turjeju (farar Pjeh)
- 09.06. – sobota**
15.00 hodź. ekumeniske zetkanje Serbow w Drježdžanach (sup. Albert)
- 10.06. – swjedžen swjateje Trojicy**
11.45 hodź. nutrnosc w rozhłosu (farar Malink)
- 11.06. – pónđzela**
14.30 hodź. wosadne popođnje we Wuježku pola Wósporka (sup. Albert)
- 13.06. – srjeda**
15.00 hodź. wosadne popođnje we Wochozach (sup. Albert)
- 16. / 17.6. – sobota a njedźela**
SERBSKI CYRKWINSKI DŽEŇ WE ŁAZU
- 23.06. – sobota**
14.00 hodź. wosadne popođnje w Klětnom (sup. Albert)
- 01.07. – 3. njedźela po swjatej Trojicy**
10.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)
11.45 hodź. nutrnosc w rozhłosu (sup. Albert)
13.30 hodź. kemše w Budestecach (sup. Albert)

Malešecy. Bože spēce swjećachu tu dwurěčne kemše. Dokelž běštaj wobaj serbskaj fararjej zadžewanaj, postara so wosada sama. Malešan Jens Winkler mješe serbske čitanja a cyrkwinski chór je serbsce spēwał.

Kamjenc. Ze swjedženskeje Božeje služby bu Bože spēce poswjećeny ponowjeny wotar w něhdyšej Serbskej cyrkwi. Wotar je nimale 500 lět stary. Ponowjenje traješe někak lěto a je na 73 000 hr płaćito.

Drježdžany. Kónc lěta 2000 bě w Sakskej registrowanych 2 179 bjezdomnych, 14 mjene hač lěto do toho. Mjez nimi je 1 591 mužow, 356 žonow a 232 džeci. W přerězku najwjace bjezdomnych maja Wojerecy, mjenujcy 18 na 10 000 wobydlerjow.

Dary

W aprylu je so dariło za Serbsku superintendenturu 10 hr a za Pomhaj Bóh 130 hr a 40 hr. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow

WUDAWAČELEJ: Serbski wosadny zwjazk, Jerjowa/Heringstraße 15, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z. t., Čornobohska/Czornebohstraße 12, 02625 Budyšin/Bautzen

HŁOWNY REDAKTOR: Superintendent Siegfried Albert, Jerjowa/Heringstraße 15, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/481280)

ZAMOLWITA REDAKTORKA: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711)

ČIŠĆ: Serbska čišćernja

Postvertriebsnummer: F 13145

ZHOTOWJENJE A ROZŠERJENJE: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen

PŘIŇOŠKI A DARY: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

POMHAJ BÓH wuchadza mjesačnje. Spěchuje so wot Založby za serbski lud. Lětny abonement płaći 16 hriwnow.